

## Litteratur.

Francis Hagerup: Inledning till studiet av straff-rätt. Fem föreläsningar vid Stockholms Högskola. Bonniers Forlag, Stockholm 1918:

Denne Bog bringer i svensk Oversættelse Forelæsninger, som Dr. Hagerup har holdt i 1916, og behandler i fire Kapitler Strafferettens psykologiske, ethiske og sociale Grundlag samt kriminalpolitiske Synspunkter. Paa 75 smaa Sider giver Forf. i sin kendte klare og elegante Fremstilling en Oversigt over strafferetlige Grundproblemer og Grundtrækkene af sin egen Opfattelse af disse. Forelæsningerne er næppe beregnede for ganske unge Studenter, men synes at maatte være en ideel Introduktion til Strafferetsstudiet for dem, der er trængt noget ind i de juridiske Problemstillinger og nu skal beskæftige sig mere indgaaende med Strafferet, og ikke mindre værdifuld er Bogen for den dannede Almenhed, der søger Grundlag for en Opfattelse af det store Samfundsspørgsmaal om Forbrydelsens Aarsager og Bekæmpelse.

I det første Kapitel undersøges den psykiske Forudsætning for Strafferetten, den menneskelige Vilje, dens Forhold til de Handlinger af Individet, der kan sætte Strafferetshaandhævelsen i Gang imod det, og dens indre Forudsætninger — Problemerne om Afgrensning mellem dolus og culpa, Forskellen mellem Forsæt og Hensigt og mellem Hensigt og Motiv, de Elementer, der er bestemmende for Motivdannelsen, og derfra fører endelig Vejen over til en Belysning af Spørgsmaalene om Viljens Frihed og Opfattelsen af Tilregnelighedsbetingelsen som ensbetydende med Viljens psykiske Frihed hos den handlende, og at han

besidder normal Evne til at paavirkes af motiverende Forestillinger, hvortil atter kræves, at der hos ham overhovedet kan opstaa Kontrastforestillinger overfor mødende Impulser, og at han evner rigtig at iagttage, fortolke og vurdere de opdukkende Forestillinger. — For Vurderingen af Forholdet mellem Ret og Moral opstilles den Forskel mellem disse Omraader, at Rettens Indhold er Paabud og Forbud, der maa kunne gennemtvinges, medens Moralens Indhold er Vurderinger. Derfor kan Motivet for en given Handling være det afgørende for en ethisk, men ikke for en retslig Bedømmelse. Men Retsbudenes Livskraft og Levedygtighed vil stedse vise sig afhængig af, at de ikke er stridende mod de lovundergivnes sædelige Bevidsthed. Derfor maa der kræves et Svar paa Spørgsmaalet om, med hvilken ethisk Hjemmel Samfundet kan tilføje et Individ det Onde, som Straffen er, og herved føres Fremstillingen ind paa en Gennemgang af Strafferetsteoriernes Hovedgrupper, fra Baseringen paa Rousseau's »contrat social«, gennem de absolute Teorier, der hævder Straf for Straffens egen Skyld, til de relative, der underlægger den andre Formaal end selve det at tilføje en forskyldt Lidelse, og endelig til den positive (realistiske) Retning, der forkaster baade de klassiske Teoriers Skyldbegreb og deres Tilregneligheds-lære og vender Samfundsreaktionen, ikke mod Gerningen, men mod Gerningsmanden, og som uden at opstille en ethisk Dom over den, der forbryder sig, kun lægger Vægt paa at sikre Samfundet mod den Fare, et Individ kan frembyde for dette. Tankerigt og klart tager Forf. Standpunkt mod denne Lære, der ser Forbrydelsen udelukkende som et objektivt Fænomen, i Analogi med de Farer, der truer fra Naturkræfter, og Forbryderen kun som et Træ, der har baaret slette Frugter. Han viser træffende denne Betragtningens Utilstrækkelighed ved at pege paa, at Træets Frugter hverken bliver bedre eller værre, hvad enten man roser eller dadler det, og derfor er en ethisk Dom paa dette Omraade udelukket som formaalsløs, men at netop det modsatte erfaringsmæssig gælder om Mennesker og menneskelige Handlinger i de overvejende hyppige, de »normale« Tilfælde. Endelig viser han, at den ensidige positive Retning konsekvent berøver Individet den Betygelse mod Straffemagtens Vilkaarlighed, som de klassiske Teorier yder ved i ethvert Fald at kræve som Betingelse for Straf, at det lovstridige Sindelag har manifesteret sig

i Gerning. Videre gennemgaar Forf. Spørgsmaalet om special- og generalpræventive Hensyns indbyrdes Afvejelse og om Grænsen for Strafbarhedens Udstrækning: Straf er berettiget i det Omfang, hvor den er nødvendig, men ogsaa kun i dette Omfang. Straffekravets Relativitet viser sig noksom i Betingelser om Paatalebegæring af den forurettede, i Opportunitetsprincippet for det offentliges Paatale og i Instituter som Amnesti, Benaadning og betinget Domfældelse.

I Afsnittet om Strafferettens sociale Grundlag gør Forf. opmærksom paa, at Oplysningstidens ved Samfundsforholdene motiverede Krav om Beskyttelse for Individet mod Statens Vilkaarlighed førte til nøje udpenslede Forbrydelsesdefinitioner og Strafferammer, medens omvendt de nyere Tiders voksende Trang til, at Samfundet beskyttes mod Forbrydelser, fører til Straffelove, der giver Dommerne mere frie Hænder ved Subsumtion under Straffebestemmelserne og navnlig ved Strafudmaalingen. Det er, i Forbigaaende bemærket, interessant at se, hvorledes Brydningen mellem disse to Tendenser i vore Dage gør sig gældende med forskelligt Resultat i de forskellige Lande: medens det østrigske Straffelovsudkast nærer Ængstelse for at give Domstolene for stort Spillerum, er Tendensen indenfor Udkastene til ny tysk Straffelovbog den modsatte, — en Forskel, der i Diskussionen om Muligheden for en fælles mellemeuropæisk Strafferet er bleven fremhævet som en Hindring for Tankens Gennemførelse. En tilsvarende Tendensforskel gør sig formentlig gældende, naar man ser paa svenske og danske Straffelovsudkast (Thyréns og Torps). — Iøvrigt fremhæver Forf. Kriminalstatistikken som den Faktor, der har givet et eksakt Grundlag for Opfattelsen og Studiet af Forbrydelsen som et paa sociale Faktorer og Forhold grundet Fænomen, der baade i sine Ytringsformer og sin Intensitet er afhængigt af de Levevilkaar, Samfundet byder, og dets øvrige skiftende Forhold.

Denne sidste Betragtning fører da naturligt ind paa Bogens sidste Afsnit: de kriminalpolitiske Synspunkter, hvori særlig omtales de forebyggende Opgaver overfor Drikfældighed og Dovenskab, Degeneration og Forsømmelse af Børneopdragelsen. Endvidere gennemgaas den kriminalpolitisk nødvendige Sondring mellem Lejlighedsforbrydere og Karakterforbrydere, mellem akut og kronisk Kriminalitet,

Strafarterne og deres rette Udbygning og Sikkerhedsforanstaltninger som Supplement til Straffene. Overfor dem, der maatte mene, at der i Nutiden gøres for meget for at mildne Fængselstidens Pinagtighed, og at Bestræbelserne for at forbedre Straffangerne altfor ofte er frugtesløse, svarer Forf. med Rette, at om det end ikke altid staar i Samfundets Magt at forbedre Fangen, maa det dog i sin egen Interesse stræbe efter ikke at gøre ham værre, for at han ikke ved sin Løsladelse skal frembyde en endnu større Fare end ved Indsættelsen i Strafanstalten. Den nyere Tendens i Kriminalpolitikken gaar ud paa Overbærenhed mod den, der mere tilfældig har begaaet en strafbar Handling, som ikke røber social Farlighed, men Fasthed og kraftige Forholdsregler mod de virkelig samfundsfarlige, Karakterforbryderne. I Tilslutning hertil peger Forf. paa Virgils Ord, som Getz har opstillet som Kriminalpolitikens Devise: »Parcere subjectis et debellare superbos«.

*O. Haack.*